

Національну поліцію” від 02.07.2015 № 580-VIII та нормативно-правових актів, що впливають із зазначеного закону, оскільки реформування інституту дільничних офіцерів є головним завданням держави у реформуванні ОВС України.

Література:

1. Рахманін С. Голова МВС Арсен Аваков “Ми тут усі не святі” / Зеркало тижня. – № 5 від 12 лютого 2016 р.
2. Про Національну поліцію: Закону України від 02.07.2015 № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2015. – № 40-41. – Ст. 379.
3. Методика функціонального обстеження МВС України, його органів, підрозділів та організацій: Методика / Т.О. Проценко, І.П. Голосніченко, О.Г. Циганов, П.П. Кульчицький, І.В. Бойко / за аг.ред. І.П.Голосніченка. – К.: ДНДІ МВС України, 2009. – 36 с.

**Долгополова
Марина Михайлівна,**
доцент кафедри
тактико-спеціальної підготовки
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ДО ПИТАННЯ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАСТОСУВАННЯ ВОГНЕПАЛЬНОЇ ЗБРОЇ

Ефективне забезпечення прав і свобод людини у правоохоронній діяльності поліції вимагає концептуально нових підходів, що обумовлюють докорінні зміни нормативно-правових засад функціонування поліції, зокрема гуманізацію діяльності та підвищення її авторитету, побудову відносин між поліцією і народом на умовах партнерства, удосконалення форм, методів та засобів застосування заходів примусу задля забезпечення прав і свобод людини тощо. Необхідність суттєвого підвищення ефективності діяльності поліції у цій сфері потребує впровадження новітніх методів навчання для набуття вмінь та навичок щодо застосування вогнепальної зброї підрозділами Національної поліції, реалізація яких дозволить знизити рівень неадекватного використання зброї в практичній діяльності поліції з метою підтримання правопорядку в державі.

Керівні принципи застосування поліцією вогнепальної зброї, процедурні аспекти та обмеження щодо інтенсивності використання та застосування вогнепальної зброї поліцейськими визначено у: Резолюції

34/169 Генеральної Асамблеї ООН «Кодекс поведінки посадових осіб з підтримання правопорядку»; Резолюції Парламентської асамблеї Ради Європи № 690 (1979) «Декларація про поліцію» [1, с.171-172].

Нормативно встановленою підставою застосування вогнепальної зброї є обов'язковий момент - попередження про необхідність припинення протиправних дій і намір використання зброї з боку поліцейського. Аналіз різноманітних форм попередження про намір застосування сили, дозволив стверджувати, що воно (попередження) може здійснюватись наступними трьома способами: а) попередження у вигляді конклюдентних дій (це дії особи, які виявляють його волю до встановлення правовідношення, але не у формі усного або письмового волевиявлення, а поведінкою, з якої можна зробити висновок про такий намір); б) попередження з використанням загальнозрозумілих сигналів (при застосуванні засобів примусової зупинки транспорту можуть використовуватись відповідні засоби регулювання руху: наявні тимчасові знаки "В'їзд заборонено" або "Небезпека для руху", шлагбауми, світлофори, патрульний транспорт із ввімкнутими спеціальними світловими сигналами); в) вербальне попередження, тобто коли попередження робиться в усній словесній формі, має дві форми: а) звернення або ультиматум; б) попереджувальний вигук. [2, с.123-125].

Суттєвим моментом, на який звертає увагу законодавець, є також можливість застосування вогнепальної зброї без попередження в наступних випадках: 1) при спробі особи, яку затримує поліцейський із вогнепальною зброєю в руках, наблизитися до нього, скоротивши визначену ним відстань, чи доторкнутися до зброї; 2) у разі збройного нападу, а також у разі раптового нападу із застосуванням бойової техніки, транспортних засобів або інших засобів, що загрожують життю чи здоров'ю людей; 3) якщо особа, затримана або заарештована за вчинення особливо тяжкого чи тяжкого злочину, втікає із застосуванням транспортного засобу; 4) якщо особа чинить збройний опір; 5) для припинення спроби заволодіти вогнепальною зброєю [3].

Як відмічає А.І. Каплунов, такі норми, будучи складними в техніко-юридичному плані, визначають для поліцейського доволі жорсткі рамки, вихід за які розцінюється нерідко як перевищення службових повноважень [4, 77]. Саме тому, першопочаткова і подальша професійна підготовка поліцейського, повинна передбачати значну частину часу для бойової, правозастосовчої підготовки.

Традиційна система бойової підготовки працівників поліції до дій у ситуації застосування вогнепальної зброї не забезпечує необхідного рівня професійної готовності. Враховуюче це перспективним напрямком підготовки співробітників до застосування вогнепальної зброї є запровадження професійного навчання, яке повинно включати: 1) набуття навичок застосування та використання вогнепальної зброї під час здійснення службових повноважень; 2) набуття навичок практичної стрільби з вогнепальної зброї під час охорони громадського порядку, надзвичайних

обставин, масових заворушень; 3) вивчення досвіду використання вогнепальної зброї закордоном; 4) створення процедури допущення до застосування вогнепальної зброї поліцейськими через визначення достатності рівня їх підготовленості – введення кваліфікаційного екзамену.

За даними О.М. Бандурки, найчастіше вогнепальна зброя застосовується для приборкання і затримання злочинців - близько 65% випадків застосування, а також для зупинки транспортних засобів - майже 20%. [8, 112] Подібні дані наводить також О.С. Фролов, який встановив, що для захисту громадян та самозахисту від нападу вогнепальна зброя застосовувалась у близько 50% всіх випадків застосування; з метою зупинки транспортного засобу шляхом його пошкодження - у більше ніж 40%; для затримання особи, яку застали при вчиненні тяжкого злочину, - понад 3%; з інших підстав - біля 5%. З наведеного аналізу можна зробити висновок, що одним з основних призначень вогнепальної зброї поліцейські вважають - примусова зупинка транспортного засобу. Це ще раз доводить необхідність запровадження оновленої (за вимогами Закону України «Про Національну поліцію») системи професійного навчання полісменів, в тому числі втілення такої моделі бойової підготовки, яка б на практиці застосування та використання вогнепальної зброї не приводила до глибоких дискусій.

Доцільне, влучне та дійове застосування вогнепальної зброї поліцейськими можливо лише у випадках їх професійної підготовленості та використання ефективних методів навчання. Для цього потрібно виконати наступні дії:

1. Варто терміново оновити положення програм навчальних дисциплін відповідно до вимог сучасного законодавчого рівня, що мають на меті формування знань та навичок поліцейських, які готуються у навчальних закладах МВС України.

2. Враховувати ці зміни при підвищенні кваліфікації, підготовці та перепідготовці практичних працівників поліції.

3. Внести необхідні зміни у навчальні посібники й підручники, що підготовлені як базові з дисциплін спеціалізації фахівців для підрозділів поліції щодо питань застосування вогнепальної зброї при виконанні службової діяльності.

4. Проводити навчальні, практичні стрільби з поліцейськими не рідше одного разу на тиждень, у спеціально облаштованих для цього приміщеннях (спеціалізовані тіри, мультимедійні зали) для набуття навичок використання та застосування зброї під час виконання службових обов'язків.

З метою удосконалення професійного навчання поліцейських як уповноважених осіб на зберігання, носіння вогнепальної зброї, а також на її застосування і використання пропонується започаткувати процедуру допущення до здійснення цих дій із залученням уповноважених працівників поліції та визначення достатності рівня їх підготовленості шляхом введення кваліфікаційного іспиту.

Література:

1. Науково-практичний коментар розділу IV «Повноваження поліції» та розділу V «Поліцейські заходи» Закону України «Про Національну поліцію» / Т.П. Мінка, Р.В. Миронюк, В.А. Глуховець та ін. ; за заг. ред. Т.П. Мінки. – Х. : Право, 2016. – 178 с.
2. Фролов О.С. Способи та форми попередження про намір застосування сили // Актуальні проблеми розвитку суспільної думки і практики управління: 36. наук, праць / Запоріж. ін-т держ. і муніцип. упр-ня; редкол. В.В. Глазунов (голови, ред.) та ін. /.- Вип.3.- Запоріжжя, 1997-С. 123-125.
3. Про Національну поліцію: Закон України від 02.07.2015 року № 580-VIII // Відомості Верховної Ради України – 2015. - № 40-41. - Ст.379. (з наступними змінами та доповненнями).
4. Каплунов А.И. Правовое регулирование применения сотрудниками милиции огнестрельного оружия: проблемы и пути совершенствования // Государство и право. – 2001, - №5, с. 77.

Христов
Олександр Леонідович,
доцент кафедри
криміналістики, судової медицини та психіатрії
Дніпропетровського державного університету
внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук

ПРОЦЕСУАЛЬНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ ОДОРОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ

З ціллю уникнення будь-якого роду відповідальності, деякі правопорушники дуже ретельно готуються до вчинення злочину, продумавши наперед свої дії, та можливості залишення своїх слідів. Проте запах кожної людини залишається в тому місці, де б вона, не перебувала. Виходячи з цього, роль одорологічної експертизи і використання її результатів відіграє велике значення під час досудового розслідування.

Останнім часом у Великій Британії, Данії, Латвії, Литві, Нідерландах, Німеччині, Польщі, Республіці Білорусь, Росії, Словенії, Угорщині, Фінляндії, Чехії, Естонії та в інших країнах світу помітно зростає зацікавленість слідчих, суддів та інших процесуальних суб'єктів інформацією, яку отримують за допомогою лабораторного дослідження слідів і зразків запаху людини на основі біоаналізатора запаху – нюху спеціально підготовленого експертного собаки-детектора [1, с.4]. Однак в Україні одорологічні дослідження та експертизи сьогодні не знаходять широкого застосування.